

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาด

ตำบลฟ้าหยาด อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

คำนำ

ปราชญ์ชาวบ้านหรือนักคิดท้องถิ่น หรือครูภูมิปัญญาไทยแล้วแต่จะเรียกกัน จะมีมากมายในหลายด้าน แล้วแต่งานที่ท่านปฏิบัติจนบังเกิดผล เป็นผู้มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ มีความคิดเข้าระบบ ชอบค้นหาความจริง ช่างสังเกตและนำสิ่งที่พบเห็นมาเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง สามารถสรุปเป็นบทเรียนได้ฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นเล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นฐานข้อมูลการดำเนินงานและการส่งเสริม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามในองค์การบริหารส่วนตำบลให้คงอยู่ในท้องถิ่น และสืบสานแก่คนรุ่นหลังต่อไป กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาด

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
- ด้านเกษตรกรรม	๑
- ด้านศิลปกรรม	๒
- ด้านแพทย์แผนไทย	๓
- ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ ศาสนา	๔
- ด้านหัตถกรรม	๕
- ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ ศาสนา	๖

แบบสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านเกษตรกรรม

๑. ชื่อโครงการ / กิจกรรม

IQ garden ปลุกผักไร้ดินไฮโดรโปนิกส์ (hydroponics)

๒. สถานที่ตั้ง

เลขที่ ๑๖๔ หมู่ที่ ๑ ตำบลฟ้าหยาด

อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ๓๕๑๓๐

๓. ชื่อผู้ประสาน

๑. กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาด

๔. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ

๐๙๓-๔๑๘-๗๖๘๒

๐๖๑-๑๙๖-๖๓๗๐

๕. ช่องทางการติดต่อ

Facebook : สาวเมืองบั้งไฟโก้แดงโมหวน

๖. การดำเนินงาน

นางเยาวภาค์ พรหมหาญ ปลุกผักไร้ดินไฮโดรโปนิกส์ (hydroponics) เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นการปลูกพืชโดยไม่ใช้ดินแต่ใช้น้ำที่มีธาตุอาหารพืชละลายอยู่ หรือ การปลูกพืชในสารละลายธาตุอาหารพืชทดแทน ซึ่งนับเป็นวิธีการใหม่ในการปลูกพืช ซึ่งได้รับความสนใจจากชาวบ้าน กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา และประชาชนทั่วไปทั้งในเขตพื้นที่และนอกพื้นที่ เข้ามาศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่องอยู่เป็นประจำ

แบบสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านศิลปกรรม

๑. ชื่อโครงการ / กิจกรรม

สืบสานวัฒนธรรม คณะกลองยาวขวัญใจวัยรุ่น

๒. สถานที่ตั้ง

เลขที่ ๓๒๖ หมู่ที่ ๙ ตำบลฟ้าหยาด

อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ๓๕๑๓๐

๓. ชื่อผู้ประสาน

๑. กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาด

๔. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ

๐๖๒-๑๖๕-๓๑๓๓

๕. การดำเนินงาน

คณะกลองยาวขวัญใจวัยรุ่น ยังคงมีการอนุรักษ์ไว้จนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีการรับงานแสดงในช่วงประเพณีบุญบั้งไฟ หรือ ในโอกาสต่างๆ มีการบรรเลงเพลงกลองยาวในแบบดั้งเดิม มีการตีกลองแบบโลดโผนเพื่อความสนุกสนาน ใช้กำปั้น คอก เข่า ศรีชะ ในการตีกลองจนเป็นเอกลักษณ์ ให้ชาวบ้านเยาวชนเด็กรุ่นใหม่ได้สืบทอดภูมิปัญญาของชุมชนต่อไป

โดย...กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

แบบสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการแพทย์ไทย

๑. ชื่อโครงการ / กิจกรรม

นายแพทย์ หมอนวดแบบโบราณหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน

๒. สถานที่ตั้ง

เลขที่ ๑๐๐ หมู่ที่ ๓ ตำบลฟ้าหยาด

อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ๓๕๑๓๐

๓. ชื่อผู้ประสาน

๑. กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาด

๔. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ

๐๘๕-๓๐๓-๐๐๒๖

๕. การดำเนินงาน

นายแพทย์ คำแถม เป็นหมอนวดแบบโบราณหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นการรักษาแบบแพทย์แผนโบราณ โดยใช้น้ำมันงาดำปุกเสก สรรพคุณนวดแก้ปวดตามร่างกาย คลายเส้น เอ็นจับเส้น เส้นยึด เส้นตึง แก้อาการปวดข้อศอก ข้อมือ ข้อเท้า หรือใช้รักษาแผลสด ซึ่งในปัจจุบันยังคงอนุรักษ์และยังมีการใช้วิธีนี้ในการรักษาโรคอยู่

แบบสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี

๑. ชื่อโครงการ / กิจกรรม

สืบสานวัฒนธรรม ค่ายบั้งไฟสามอันตราย

๒. สถานที่ตั้ง

เลขที่ ๒๕๘ หมู่ที่ ๔ ตำบลฟ้าหยาด
อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ๓๕๑๓๐

๓. ชื่อผู้ประสาน

๑. กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาด

๔. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ

๐๘๙-๗๑๗-๖๒๙๕

๕. ช่องทางการติดต่อ

Facebook : ทีมงานสามอันตราย

๖. การดำเนินงาน

บุญบั้งไฟ นิยมทำกันในเดือนหก เป็นช่วงฤดูฝนเข้าสู่การทำนา ตกกล้า หว่าน ไถ ชาวอีสานมีความเชื่อว่า ถ้าปีใดไม่จัดงานบุญบั้งไฟ ฟ้าฝนก็จะไม่ตกต้องตามฤดูกาล เกิดความแห้งแล้ง ไม่มีน้ำทำนา แต่ถ้าปีใดจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ ฟ้าฝนก็จะตกต้องตามฤดูกาล เกิดความอุดมสมบูรณ์ งานบุญบั้งไฟจึงถือเป็นงานประเพณีประจำปีที่สำคัญของชาวอีสาน

แบบสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านหัตถกรรม

๑. ชื่อโครงการ / กิจกรรม

นายอ่อน งานจักสานจากไม้ไผ่

๒. สถานที่ตั้ง

เลขที่ ๕๗ หมู่ที่ ๗ ตำบลฟ้าหยาด

อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ๓๕๑๓๐

๓. ชื่อผู้ประสาน

๑. กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาด

๔. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ

๐๘๓-๘๕๓-๕๙๕๕

๕. การดำเนินงาน

นายอ่อน ชันติรัมย์ ทำงานจักสานจากไม้ไผ่ เช่น ตะกร้า ขวดนึ่งข้าว กระจัง กระจิบข้าว เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่สมัยปู่ย่าตาทวดแล้ว และเป็นการสืบทอด ต่อๆกันมาหลายชั่วอายุคน การนำวัตถุดิบจากธรรมชาติที่อยู่ในท้องถิ่นตนเองมาแปรเป็นอุปกรณ์ใช้ในครัวเรือน ถือเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การจักสานจากไม้ไผ่สามารถถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง การเรียนรู้ต่างๆ อาศัยวิธีการ ฝึกหัดและบอกเล่าไม่มีหนังสือให้อ่าน ไม่มีบันทึก สะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้ ความรู้ที่สะสมที่สืบทอดกันมาจากอดีต มาถึงปัจจุบันหรือที่เรียกกัน ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น

แบบสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี

๑. ชื่อโครงการ / กิจกรรม

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจพอเพียงฟ้าหยาตพัฒนา

๒. สถานที่ตั้ง

เลขที่ ๖๗ หมู่ที่ ๑ ตำบลฟ้าหยาต

อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ๓๕๑๓๐

๓. ชื่อผู้ประสาน

๑. กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลฟ้าหยาต

๔. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ

๐๙๒-๓๘๗-๓๒๑๙

๕. ช่องทางการติดต่อ

Facebook : นางสาวรณมา ศิลาพล

๖. การดำเนินงาน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจพอเพียงฟ้าหยาตพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้มาลัยข้าวตอก มีกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และนักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษาหาความรู้ดูงานเป็นประจำ โดยมี นางสาวรณมา ศิลาพล และชาวบ้านฟ้าหยาตเป็นวิทยากรคอยให้ความรู้ วิธีการทำมาลัยข้าวตอกทุกขั้นตอนแก่ผู้ที่สนใจ มาลัยข้าวตอกเป็นสัญลักษณ์แห่งบ้านฟ้าหยาต มีเพียงหนึ่งเดียวในโลก ได้ขึ้นเป็น “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในปี ๒๕๕๘”

สาขาแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล ซึ่งปัจจุบัน มาลัยข้าวตอก กลายเป็นสินค้า OTOP ของชุมชน

บทสรุป

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญของการดำรงชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะว่าภูมิปัญญา ท้องถิ่นเป็นสรรพวิชาความรู้ที่ชุมชนใช้แก้ปัญหาหรือจรจรโลงชีวิตของเขาไม่ว่าจะเป็นความรู้ที่มีการสั่งสม มีการประยุกต์ใช้มายาวนานหรือชุมชนรับมาจากภายนอก ล้วนแต่เป็น ความรู้ที่ผ่านการพิสูจน์ว่าเข้ากันได้กับวิถีชีวิตด้านอื่น ๆ ของชุมชนท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังเป็นความรู้สาธารณะที่คนส่วนใหญ่สามารถนำไปใช้ได้ หากภูมิปัญญาท้องถิ่นจะสามารถดำรงอยู่ได้ยาวนานจำเป็นต้องมีศักยภาพในการปรับเปลี่ยน ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จะต้องมีภูมิคุ้มกันทางปัญญาของตนเอง คือ การพัฒนาคนในชุมชนท้องถิ่นให้มีอิสรภาพทางการคิด มีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถวิเคราะห์ พัฒนาแบบใหม่ วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของภูมิปัญญาของตนเองและสิ่งที่น่าสนใจจากภายนอก เพื่อเลือกประยุกต์ใช้อย่างชาญฉลาดและมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน น่าจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นอยู่รอดอย่างยั่งยืนทั้งปัจจุบันและอนาคต